

ДЕПАРТАМЕНТ ЗА ИНФОРМАЦИЯ И УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА УЧИТЕЛИ

УТВЪРЖДАВАМ:
ДИРЕКТОР:
ПРОФ. ДН ДИМИТЪР ВЕСЕЛИНОВ

ПИСМЕН ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА IV ПКС
(КОНСПЕКТ)

I. ТЕМИ

Темата на писмената разработка има следната формулировка: *Анализ на ... (литературно произведение). Методически акценти*

ЛИТЕРАТУРНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ

1. Петко Р. Славейков "Изворът на белоногата"
2. Добри Чинтулов „Стани, стани, юнак балкански“, „Вятър ечи Балкан стене“
3. Христо Ботев „Хайдути“, „Моята молитва“, „Обесването на Васил Левски“, „Странник“, „На прощаване“, „Към брата си“, „Борба“, „До моето първо либе“,
4. Иван Вазов "Под игото", "Немили-недраги", "Една българка", "Опълченците на Шипка", "Българският език", "Паисий", "Новото гробище над Сливница", "При Рилския манастир", "Иде ли?", "Епопея на забравените", "Чичовци", Дядо Йоцо гледа"
5. Алеко Константинов "Бай Ганьо", "До Чикаго и назад"
6. Пейо Яворов "Пролет", "Заточеници", "Градушка", "Арменци", "Две хубави очи", "В часа на синята мъгла"
7. Пенчо Славейков "Неразделни", "Луд гидия", "Сън за щастие", "Cis Moll"
8. Елин Пелин "На браздата", "По жътва", "Спасова могила", "Гераците", "Андрешко", "Косачи", "Ветрената мелница", "Мечтатели", "Задущница", "Гост"
9. Димчо Дебелянов "Скрити вопли", "Помниш ли, помниш ли..."

10. Христо Смирненски	“Спи градът”, “Аз искам да те помня”
11. Гео Милев	“Зимни вечери”, “Приказка за стълбата”, “Септември”
13. Йордан Йовков	“По-малката сестра”, “Серафим”, “По жицата”, „Песента на колелетата“, “Старопланински легенди”, “Женско сърце”, “Земляци”, “Вълкадин говори с бога”
14. Никола Вапцаров	“Песен за човека”, “Пролет” (“Отвънка ухае на люляк”), “Романтика”, “Двубой”, “История, „Вяра“ “Писмо” (“Ти помниш ли...”) “Потомка”
15. Елисавета Багряна	“Повест”, “Любов”, “Болница”, „Молитва“
16. Атанас Далчев	“Железният светилник”
17. Димитър Талев	“Тютюн”
18. Димитър Димов	“Художник”
19. Веселин Ханчев	“Крадецът на праскови”,
20. Емилиян Станев	“Нежната спирала”, „Ноев ковчег“
21. Йордан Радичков	„Дърво без корен“
22. Николай Хайтов	„Балада за Георг Хених“
23. Виктор Пасков	“Честен кръст“
24. Борис Христов	“Балкански синдром“
25. Станислав Стратиев	„Колко си хубава“
26. Христо Фотев	„Посвещение“
27. Петя Дубарова	

II. ОБЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

За придобиване на четвърта професионалноквалификационна степен учителят следва да изяви професионалните си умения за научна и дидактическа интерпретация на проблеми, свързани с обучението по български език и литература.

Изпитът се изразява в писмено изложение, което задължително съдържа:

1) литературен анализ на художествен текст (автономен или фрагмент

от приложения списък);

2) методически идеи за използване на анализирания текст в учебно занятие по български език и литература.

На лотариен принцип се изтеглят две теми за изпит, свързани с две различни литературни произведения. Всеки кандидат има право да избере по коя тема ще работи.

На кандидатите се предоставя необходимият художествен текст.

Първата част на писменото изложение включва научен анализ на литературна творба. Известно е, че една литературна творба може да се анализира по различен начин, защото всеки елемент от нея може да се разглежда от множество аспекти. Различните подходи към литературния анализ в учебната работа се допълват и обогатяват взаимно.

Добре е в творбата да се потърсят белезите, които я свързват с нейния литературен, културен и социален контекст, с тенденциите на развитие, с литературните течения на времето, с възприетите естетически норми, с базата на художествената условност, която се мени с времето. В отделната творба може да се потърсят връзките с другите творби на писателя, както и да се отбележат отлики и така тя да бъде определена и според неговото собствено развитие. В по-широк план този подход може

да бъде културологичен, защото литературната творба носи белезите на културната система, в която е възникнала.

Съдържанието на анализа при писмения изпит зависи от свободния избор на кандидата. Анализът може да се изгради от позициите на един избран подход или чрез подходяща за спецификата на текста комбинация от няколко подхода.

Акцент следва да се постави и върху художествените изразни средства и тяхното отношение към предмета на текста и смисловите пластове на художественото произведение.

Във втората част на писменото си изложение кандидатът трябва да представи методическите идеи за работа с анализирания текст в урок: акценти – в какви уроци, с каква цел, чрез какви задачи и дейности на учителя и на учениците.

Писменият изпит е анонимен. Анонимността се разкрива, след като приключи проверката и се оформи оценката.

Писмената работа се проверява от всички членове на комисията и се оценява с консенсус. Оценките се оформят с точност до 0,50.

При преценката на писмената работа задължително се обръща внимание и на проявената от кандидата езикова култура.

Оценката на комисията е окончателна и не подлежи на преразглеждане. На кандидатите, получили оценка най-малко мн. добър (4.50), се присъжда IV ПКС.

III. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

Герджикова М. Художествената функция на ораторския стил в "Епопея на забравените" на Иван Вазов. – Български език и литература (електронна версия), 2009, № 2.

Дамянова, А. „Старопланински легенди“: опит за „критическо четене“. – Електронно списание LiterNet, 23.11.2005, № 11 (72)

Игов, Св. Балканът, ханът и чифликът. С., 2011.

Игов, Св. История на българската литература 1878-1989. С., 2010.

Игов, Св. „Бай Ганю“ и Бай Ганю. Загадъчната творба за проблематичния българин Бай Ганю. С., 2008.

Игов, Св. Книга за Пенчо Славейков. С., 2006.

Игов, Св. Кратка история на българската литература. 2005.

Игов, Св. Българската литература XX век – От Алеко Константинов до Атанас Далчев. С., 2000.

Игов, Св. От Ботев до Йовков. 1991.

Йовева, Р. Методика на литературното образование. УИ "Епископ Константин Преславски", Шумен, 2000 г.

Кирова, М. и В. Стефанов Българската литература – светове и светувания. София: Данте, 2006.

Костова-Панайотова, М. Йовков – белотата и мълчанието, Знаци 2010: 19 – 25.

Костова-Панайотова, М. Атанас Далчев. - "Българската литературна класика", С., "Сема-РШ", 2003.

Дачева, Г; Личева, А. "Кратък речник на литературните и лингвистичните термини" - в съавторство; "Колибри", София, 2012

Панов, Ал. Поезията на Христо Ботев. т. 1 – „Художествена система на Ботевата поезия“; т. 2 – „Песни и стихотворения“ от Христо Ботев –

- структура, основни сюжети и символични образи“. София: УЦ „Диоген“ и ИК „Александър Панов“, 2012.
- Панов, Ал.** Изпитът по литература за кандидатстване в СУ „Св. Климент Охридски“: Учебно помагало за 11-12 кл. София: ИК Диоген, 2005.
- Панов, Ал. и В. Стефанов** Основни проблеми в българската литература. София: ИК Диоген, 2007.
- Панов, Ал. и В. Стефанов** *Изкуството да пишем* / Александър Панов, Валери Стефанов. София: ИК Диоген, 2004.
- Панов, Ал. и В. Стефанов** *Матура по литература*. София: ИК Диоген, 2002.
- Радев, Р.** Иван Вазов и Българското предвечерие. Варна: Славена, 1999.
- Радев, Р.** Алеко Константинов. Лице и опако. Варна: Славена, 1997.
- Радев, Р. и Ив. Радев, Р. Русинов, Ник. Аретов, Г. Петков, Е. Налбантова** Енциклопедия на българската възрожденска литература. Велико Търново: Абагар, 1997.
- Стефанов, В.** Българска литература ХХ век. София: Анубис, 2003.
- Стефанов, В.** Участта Вавилон. Лица, маски и двойници в българската литература. София: Анубис, 2000.
- Стефанов, В.** Лабиринтите на смисъла. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 1993.
- Стефанов, В.** Творбата – безкраен диалог. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 1992.